

УДК 811.111'276.1

Л. А. Гаращук,
доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

СОЦІОЛЕКТ КОКНІ У ТВОРАХ АНГЛІЙСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ 19-20 СТ.

Стаття присвячена використанню регіональних та соціальних діалектів Англії у прозових творах видатних британських письменників 19-20 ст. Проаналізовано функціонування фонетичних, граматичних та лексичних особливостей соціального діалекту кокні у творах Чарльза Дікенса, Бернарда Шоу, Вільяма Сомерсета Моєма.

Вивчення англійських соціальних діалектів набуває великого значення у процесі навчання англійської мови як спеціальності на факультетах іноземних мов університетів. Не знаючи особливостей англійських соціальних діалектів, студент отримує дещо однобічне уявлення про будову сучасної англійської мови, його розмовні особливості та особливості мови поза Англією (американський, канадський, австралійський та інші варіанти англійської мови). Студент, який не знайомий з лексичними, фонетичними та граматичними особливостями англійських соціальних діалектів, позбавлений можливості читати в оригіналі англійську літературу, як класичну, так і сучасну, в якій широко використовуються соціальні діалекти не тільки у мовленні персонажів, але й самого автора.

Вивчення діалектів дає безцінний матеріал не тільки для пізнання глибоких витоків мови, його історичного минулого, але й дозволяє оцінити та зрозуміти особливості становлення та розвитку літературної норми, різноманітних соціальних та професійних говорів, а також мовних варіантів, які виникли за межами основної території розповсюдження мови [1: 109]. Тільки з урахуванням діалектних даних можна зрозуміти не лише так звані "відхилення" від правил вимови та граматики, але й власне правила; вивчення діалектів може слугувати міцним підґрунтям для дослідження становлення та розвитку значень слів.

У творах британських авторів широко використовувалися регіональні та соціальні діалекти англійської мови. Емілі Бронте вживає йоркширський діалект у творі "Грозові перевали", Елізабет Гаскел – регіональний ланкширський у романі "Мері Бартон". Південний діалект графства дорсет знайшов своє відображення у романах Томаса Гарді. У віршованих творах Альфреда Тенісона для мовної характеристики селянина автор звертається до ланкаширського діалекту. Герой Чарльза Дікенса Сем Веллер із "Посмертних записок Піквікського клубу" говорить на соціальному діалекті кокні. До цього ж соціолекту звертається Бернард Шоу у творах "Майор Барбара" та "Пігмаліон". Не обминув увагою феномен кокні В. Сомерсет Моєм.

Метою даної статті є вивчення особливостей англійського діалекту кокні у творчості англійських письменників 19-20 ст.

Наприкінці 19 ст. в Англії існувала співдружність письменників, що писали на кокні та називали себе "Cockney School". До її складу входили такі відомі письменники як Л. Хант, Дж. Кітс та В. Хезліт. Творчість цих письменників зазнавала нищівної критики з боку аристократичного суспільства, бо вважалась поезією нижчого, робітничого класу.

Кокні є найпоширенішою формою лондонського акценту. Термін "кокні" позначає як акцент, так і групу людей, яка ним розмовляє. Етимологія кокні є предметом багатьох диспутів. Одна група вчених пояснює походження "кокні" буквально від виразу "яйце півня", (cocks's egg) – деформоване яйце, що зазвичай породжує молодосвідчена курка. Таке порівняння було вживане до слабого лондонця у його порівнянні з сильним здоровим жителем сільської місцевості. У XVII ст. таким терміном називали вже будь-якою жителя Лондона [3: 169]. "Етимологія пояснює походження слів, але лише життя кокні пояснює їх мову – епітети та іронію, сленг, який може бути водночас евфемізмом і життерадісним прислів'ям, незвичайною пародією, навмисним фонетичним відхиленням або перебільшеною помилкою мовлення", – зазначає М. М. Маковський [4: 13].

Кокні привертав увагу літераторів, з чого можна робити висновки про його розвиток у різні часові проміжки та його статус. Особливості усного мовлення кокні часто подають у вигляді одного речення, як, наприклад: This evening and these harticles hup in the 'ouse (This evening I'll hang these articles up in the house), проте не лише додавання звука [h] до початкового голосного слова і уникання його там, де він вживається (інтрузивний ларингальний спірант – звук [h], що виникає мимовільно як наслідок аспіративного приступу до початкового голосного слова. Такі випадки трапляються у випадках форсування наголосу в емоційній мові), є головною ознакою кокні. Кокні – це, як правило, влучні прізвиська і діалектні утворення, що властиві лише мешканцям Іст-Енду.

У широкому розумінні кокні є соціальним діалектом робітничого класу Лондона. З іншого боку, у вузькому розумінні, кокні – це просторічна вимова уродженців східного Лондона [3: 48].

У п'сі Б. Шоу "Пігмаліон" мова Елізи Дулітл привертає увагу перехожих своїм колоритом. Професор Хіггінс відразу визначає соціальний стан та походження квіткарки за рядом особливостей: Ознаками фонетичної своєрідності діалекту кокні у творі є:

1. Випадіння початкового h:

Professor 'Iggins ? = Professor Higgins?

"Ow, eez ye-ooa son, is 'e?" = Oh, he's your son, is he? – квіткарка до перехожої на вулиці.

2. Уникнення кінцевого, тобто вимова звуку n замість η на кінці слова:

"I want to be a lady in the flower shop stead of sellin at the corner of Tottenham Court Road". = "I want to be a lady in the flower shop stead of selling at the corner of Tottenham Court Road" – у розмові з професором Хіггінсом (початок другого акту).

"They'll take away my character and drive me on the streets for speakin to gentleman." = "They'll take away my character and drive me on the streets for speaking to gentleman." – розмова Лізи на вулиці (перший акт).

"Look wh'y' gowin, deah". = "Look wh'y' going, dear".

3. Монофтонгізація дифтонгів та дифтонгізація монофтонгів:

"Oh, sir not let him lay a charge agen me for a word like that"

"Good enough for ye-oo. I' m come to have lessons, I am for em te-oo." – благаючи не карати її за розмову з джентльменом на вулиці (перший акт).

"Here! You give me that handkerchief. He gev it to me, not you." – у розмові з професором Хіггінсом у його домі (другий акт).

4. Твердий приступ у словах:

"Will ye- oo py me f' them?";

"n'baw ya flahr orf a pore gel" [5].

Граматичні особливості, також знайшли яскраве відображення у мові Елізи Дулітл. Найбільше у творі використано подвійних заперечень (нараховано понад 30):

e.g. He wont get no cab not until half- past eleven, missus. = He won't get no cab until half-past eleven, missus.

I don't want to have no truck on him. = I don't want to have truck on him.

I don't owe him nothing. = I don't owe him anything.

I ain't done nothing wrong by speaking to the gentleman. = I ain't done anything wrong by speaking to the gentleman.

Ain't no call to meddle with me, he ain't.

I don't want nobody to see it.

Of course, I haven't none.

I don't want no balmies teaching me.

I didn't want no clothes.

I ain't got no parents.

You don't care for nothing but yourself [5].

Правильні дієслова відмінюються як неправильні та навпаки:

e.g. You just shew me what you've wrote about me. = You just showed what you've wrote about me.

Часто випускаються прийменники по відношенню до місця дії :

e.g. I'm goin down the pub. = I'm going down to the pub.

Також для кокні є характерною заміна прикметника на прислівник:

e.g. Thank you, kindly lady. = Thank you, kind lady [4].

Використання форми ain't варіанту дієслова to be та is для множини в теперішньому часі:

Ain't no call to meddle with me, he aint.

I ain't done nothing wrong by speaking to the gentleman.

I ain't got no parents.

Well, I ain't come here to ask for any compliment.

Для діалогу кокні є характерним використання наступних лексичних одиниць:

Corper – поліцейський;

Garn = go on – продовжувати;

Judy – слово, що означає дівчину або жінку;

Freddy/Charlie – будь-який хлопець.

Governor – сер;

Отже бачимо, що використання кокні у п'сї Бернарда Шоу "Пігмаліон" є досить обмеженим. Головна героїня Ліза Дулітл говорить лише одну єдину фразу на чистому кокні: "Ow, eez ye-ooa son, is 'e? Wai, fewd dan y' de-ooly bawmz a mather should, eed now bettrn to spawl a pore gel's flahrzn than ran awy aihah payin" (перший акт). Далі в тексті знаходимо лише поодинокі випадки вживання кокні. Це говорить про прогрес дівчини, яка у спілкуванні з вищими верствами населення намагається

використовувати літературну мову. Доведення цього бачимо ще й тому, що приклади кокні, трапляються лише в першому та другому акті п'єси, до початку занять з професором. Звичайно, тріумфом діяльності Хігінса є поява Лізи на світській зустрічі, де всім здавалося, що Ліза – представниця королівської родини, адже так розмовляти як вона могли лише принцеси.

У п'єсі "Майор Барбара" Б. Шоу також звертається до сленгу кокні. У другому акті п'єси ми спостерігаємо ознаки своєрідності кокні, найбільше серед яких фонетичних.

1. Випадіння початкового h:

"I'm appy enough, I tell you." = "I'm happy enough, I tell you."

"Wot av I done to you?" = "Wot have I done to you?"

"E'll it me ardern I it er." = "E'll it me hardern I it er."

"Second, an intelligent bein needs a doo share of appiness." = "Second, an intelligent bein needs a doo share of happiness."

"Wish I ad their job, all the same." = "Wish I had their job, all the same."

"Your elth, Miss Mitchens." = "Your health, Miss Mitchens."

"I'll ave a time of it, I tell you." = "I'll have a time of it, I tell you."

"Pinch wot I can lay my ands on." = "Pinch what I can lay my hands on."

"I'll ave a time of it, I tell you." = "I'll have a time of it, I tell you."

"When trade is bad – and it's rotten bad right now – and the employers az to sack arf their men, they generally start on me." = "When trade is bad – and it's rotten bad right now – and the employers has to sack half their men, they generally start on me."

"She ain't doin you no arm." = "She ain't doin you no harm." [6].

2. Уникнення кінцевого, тобто вимова звуку n замість η на кінці слова :

"But wot is it, o me an intelligent workin man." = "But wot is it, o me an intelligent working man."

"Second, an intelligent bein needs a doo share of appiness." = "Second, an intelligent being needs a doo share of happiness."

"Respectable married woman, Rummy, gittin rescued by the Salvation Army by pretendin to be a bad un." = "Respectable married woman, Rummy, getting rescued by the Salvation Army by pretending to be a bad un."

"Awwk a blessin and tuck that in to you." = "Awwk a blessing and tuck that in to you."

"I'll take it out in gospellin, then." = "I'll take it out in gospelling, then."

"I ain't done notin to er." = "I ain't done noting to er."

"I'm goin out to fetch her out." = "I'm going out to fetch her out."

"Are you lyin to me to get shut o me?" = "Are you lying to me to get shut o me?" [6].

3. Монофтонгізація дифтонгів та дифтонгізація монофтонгів:

"Hes gev em up now for religion." = "Hes give em up now for religion."

Серед граматичних особливостей спостерігається використання форми аінт варіанту дієслова to be та is для множини у теперішньому часі:

"Snobby's a carpenter, ain't it?"

"I ain't done notin to er."

"It ain't right, spite of all their pity."

"She ain't doin you no arm."

Невірне використання часових форм:

"You said you was a painter." = "You said you were a painter."

"Me age come out at a coroner's inguest on my daughter." = "Me age came out at a coroner's inguest on my daughter."

Використання подвійних заперечень:

"I ain't done notin to er."

"She ain't doin you no arm." [6].

Також не обминули увагою феномен кокні такі автори як В. Сомерсет Моем та Ч. Діккенс.

В. Сомерсет Моем, відомий англійський романіст, до початку письменницької кар'єри, працюючи в лікарні святого Томаса в бідному кварталі Лондона, познайомився з мовою робітничого класу кокні, яку і відобразив у першому романі "Ліза з Ламбета". У романі "Театр" мовою кокні розмовляє служниця головної героїні актриси Джулії Ламберт та пересічний громадянин в одному з епізодів книги. Серед мовних особливостей героїв роману можна виділити такі:

1. Випадіння початкового h:

"It'd only fidget me to 'ave a lot of elephant's tusks in me mouth" = "It'd only fidget me to have a lot of elephant's tusks in me mouth"

"As long as Miss Lambert's young enough to play women of twenty – five, I'm young enough to dress 'er. And maid 'er." = "As long as Miss Lambert's young enough to play women of twenty – five, I'm young enough to dress her. And maid her."

"If he saw you now 'e wouldn't, not if I know anything about men." = "If he saw you now he wouldn't, not if I know anything about men."

"Whatever 'ave you been, Miss Lambert?" = "Whatever have you been, Miss Lambert?"

"I like to see 'em try." = "I like to see hem try."

"What made me 'esitate was seeing you in the Edgware Road." = "What made me hesitate was seeing you in the Edgware Road."

"Excuse me talking to you, not 'aving been introduced and all that." = "Excuse me talking to you, not having been introduced and all that."

"Look here I was just going along to 'ave my tea. There is a Lyons on the corner. Why don't you come in and 'ave a cup of tea?" = "Look here I was just going along to have my tea. There is a Lyons on the corner. Why don't you come in and have a cup of tea?"

"Show you 'er photo if you like." = "Show you 'er photo if you like."

"Before we go any further let's 'ave this autograph, eh?" = "Before we go any further let's have this autograph, eh?"

"I 'aven't got too much time meself." = "I haven't got too much time meself."

"We're going to get married in August, when I 'ave my 'oliday, you know; we're going to Isle of Wight for the 'oneymoon. I shall 'ave a rare lot of fun with 'er over this." = "We're going to get married in August, when I have my holiday, you know; we're going to Isle of Wight for the honeymoon. I shall have a rare lot of fun with her over this."

"Just shake 'ands with her." = "Just shake hands with her." [7].

2. Уникнення кінцевого, тобто вимова звуку n замість η на кінці слова:

"Well if I behaved like that people'd say I'd been drinkin." = "Well if I behaved like that people'd say I'd been drinking."

"The play 'e was talkin' to you abaht." = "The play 'e was talking to you abaht." [7].

3. Монофтонгізація дифтонгів та дифтонгізація монофтонгів:

"The play 'e was talkin' to you abaht." = "The play 'e was talkin' to you about." [7].

Серед граматичних особливостей використання форми aint варіанту дієслова to be та is для множини у теперішньому часі:

"When you start thinking of the past it means you ain't got no future, don't it?"

У своїх оповіданнях автор також використовує яскраву мову кокні для надання колориту героям та створення "атмосфери присутності". Розглянемо його оповідання "Жиголо і Жиголетта", що також містить у собі приклади кокні.

1. Випадіння початкового h.

"It'll 'appen to you, my dear, the same as it 'appened to me. But Mr. Penezzi always 'ad 'is 'ead screwd on 'is schoulders the right way. Been in the business since 'e was so 'igh." = "It 'll happen to you, my dear, the same as it happened to me. But Mr. Penezzi always had his head screwd on his schoulders the right way. Been in the business since he was so high."

"That's 'ow I first knew 'im." = "That's how I first knew him."

"'Ow are you dear?" = "How are you dear?"

"I felt I just 'ad to come and congratulate you bein' English same as you are." = "I felt I just had to come and congratulate you bein' English same as you are."

"And this is your 'usband?" = "And this is your husband?"

"The 'uman cannon-ball." = "The human cannon-ball."

"Now you 'ave one with us." = "Now you have one with us."

"E's a fine – lookin' man you now, but you shouldn't 'ave seen 'im then, in 'is Russian boots, and ridin' breeches, and a tight – fittin' coat with frogs all down the front of it, crackin' 'is long whip as 'is 'orses galloped round the ring, the 'andsomest man I ever see in my life." = "He's a fine – looking man you now, but you shouldn't have seen him then, in h is Russian boots, and riding breeches, and a tight – fittin coat with frogs all down the front of it, cracking his long whip as his horses galloped round the ring, the handsomest man I ever see in my life."

"It was the most spectacular turn they'd ever 'ad there." = "It was the most spectacular turn they'd ever had there."

"She used to life down 'ere." = "She used to life down here." [8].

2. Уникнення кінцевого, тобто вимова звуку n на кінці слова:

"E's a fine – lookin' man you now, but you shouldn't 'ave seen 'im then, in 'is Russian boots, and ridin' breeches, and a tight – fittin' coat with frogs all down the front of it, crackin' 'is long whip as 'is 'orses galloped round the ring, the 'andsomest man I ever see in my life." = "E's a fine – looking man you now, but you shouldn't 'ave seen 'im then, in 'is Russian boots, and riding breeches, and a tight – fittin coat with frogs all down the front of it, cracking is long whip as 'is 'orses galloped round the ring, the 'andsomest man I ever see in my life."

"I felt I just 'ad to come and congratulate you bein' English same as you are." = "I felt I just 'ad to come and congratulate you being English same as you are." [8]

На основі проведеного нами дослідження соціального діалекту кокні у творах таких англійських авторів як Чарльз Дікенс, Бернард Шоу, Сомерсет Моєм ми дійшли висновків, що цей соціолект уживається зазначеними авторами у більшості випадків для мовної характеристики персонажів, має чітко виражені фонетичні, граматичні та лексичні риси, які відрізняють його від літературної англійської мови. Соціолект кокні у широкому розумінні є соціальним діалектом робітничого класу Лондона.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Градобик М. С. Соціальна стратифікація сучасної англійської літературної вимови // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2006. – № 5. – С. 108-116.
2. Paraschuk V. Accents of English: Phonological Aspects of Varieties Differentiation // Наукові записки Кіровоградського держ. пед. університету. Серія філологічні науки. – Випуск 22. – 2000. – Р. 162-177.
3. Трахтеров Л. А. Английская фонетическая терминология. – М.: 1962. – 348 с.
4. Маковский М. М. Английские социальные диалекты. – М.: Высшая школа, 1982. – 135 с.
5. Shaw, George Bernard. Pygmalion. Home reading library. Higher school publishing house, Moscow, 1972 – 138 p.
6. Shaw, George Bernard. Four plays. Foreign languages publishing house, Moscow, 1952 – 280 p.
7. Maugham, W. Somerset. Theatre. – М.: Международные отношения. 1979. – 260 с.
8. Maugham, W. Somerset. Stories. – Л.: Просвещение, 1976. – 160 с.

Матеріал надійшов до редакції 05. 05. 2009р.

Гаращук Л. А. Соціолект кокни в произведениях английских писателей 19-20 ст.

Статья посвящена использованию региональных и социальных диалектов Англии в прозе выдающихся британских писателей 19-20 ст. Проанализировано функционирование фонетических, грамматических и лексических особенностей социального диалекта кокни в произведениях Чарльза Дикенса, Бернарда Шоу, Уильяма Сомерсета Моэма.

Haraschuk L. A. Sociolect Cockney in the Works of English Writers of the 19th-20th Centuries.

The article is dedicated to the usage of English regional and social dialects in the works of prominent British writers of 19th-20th c. The functioning of phonetic, grammar and lexical peculiarities of sociolect Cockney in the works of Charles Dickens, Bernard Shaw, William Somerset Maugham is analyzed.